

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ

2002

ЛЮТИЙ

Число 2 (182)

КИЇВ 2017

Видання товариства "Чернігівське земляцтво"

СВЯТО

Що не кажіть, а коли збирається наше земляцтво на щорічні оглядини, душа кожного святкує. І це не зважаючи на всілякі негаразди та трагедії, котрі переслідують нашу рідну Україну. Бо на тих оглядинах панує піднесення, гордість за малу батьківщину, яка колись кожному з нас простелила стежки у безмежний світ. А надто, коли до Києва з'їжджаються делегації міст і сіл Сіверщини, беручи з собою і запахи засніжених беріз, і димки з напівзабутих нами хат.

У величезному павільйоні барвисто заграли експонати широко відомих музеїв, народних майстрів. Зазвучали розкотисто бандури, сріблясто озвалися скрипки в дитячих тендітних руках. То була симфонія незнищенності українського духу. ➔ 12

*Дружба і довіра не купуються і не продаються.
Г. ТРОЄПОЛЬСЬКИЙ*

У ЛЮТОМУ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

ГАЙОВИЙ Григорій Титович – 80-ліття. Народився 4 лютого 1937 року в с. Степанівка Менського р-ну. Голова творчого об'єднання сатириків і гумористів Київської організації Національної спілки письменників України. Лауреат літературних премій "Благовіст" та Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського.

БРЮХОВЕЦЬ Валентин Сергійович – 80-ліття. Народився 5 лютого 1937 року в Прилуках. Працював у сфері автомобільного транспорту, в т.ч. головним інженером, директором автопідприємства. Ветеран праці, учасник ліквідації аварії на ЧАЕС.

МАКАРЕНКО Микола Васильович – 80-ліття. Народився 6 лютого 1937 року в с. Охінки Прилуцького р-ну. Український фізіолог, доктор біологічних наук, професор, лауреат премії НАН України ім. О.О. Богомольця. Спеціаліст в області фізіології вищої нервової діяльності людини та тварин, диференціальної та прикладної психофізіології. Автор понад 300 наукових праць, має шість винаходів. Заслужений діяч науки і техніки України.

ПОТЕБЕНЬКО Михайло Олексійович – 80-ліття. Народився 16 лютого 1937 року в с. Голінка Бахмацького р-ну. Працював на різних керівних посадах в органах юстиції і прокуратури України, в т.ч. начальником відділу юстиції Херсонського обласного прокуратури м. Києва, генеральним прокурором України. Член Вищої ради юстиції України. Почесний професор Національного університету "Одеська юридична академія". Обирався народним депутатом України 1-го та 4-го скликань. Заслужений юрист України. Учасник ліквідації аварії на ЧАЕС. Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V, IV та III ступенів, двічі орденом "Знак Пошани" та інш.

НЕВШУПА Олександр Андрійович – 80-ліття. Народився 16 лютого 1937 року в с. Олександрівка Корюківського р-ну. Працював головним технологом КП "Київтрактородеталь". Ветеран праці.

ШУЛЬГА Володимир Іванович – 80-ліття. Народився 20 лютого 1937 року в с. Пирогівка Новгород-Сіверського р-ну, проживав в с. Кудлаївка. Працював головою колгоспу, директором виноградарського радгоспу, науковим співробітником, начальником відділу садівництва, виноградарства і розсадництва концерну "Укрсадвинпром", інструктором відділу сільського господарства та Комісії партійного контролю ЦК КПУ, завідувачем відділу сільського господарства Ради по вивченню продуктивних сил Національної академії наук України. Кандидат економічних наук.

ДІДЕНКО Віра Іванівна – 75-річчя. Народилася 5 лютого 1942 року в с. Пирогівка Прилуцького р-ну. Працювала гірничим інженером-проектувальником АТ "УкрНГП". Ветеран праці.

МОВЧАН Петро Іванович – 75-річчя. Народився 20 лютого 1942 року в с. Масани Чернігівського р-ну (нині м. Чернігів). Вчений секретар Міжнародної Академії фундаментальних основ буття.

КОЖУРА (ВЕРЕМЕНКО) Людмила Михайлівна – 70-річчя. Народилася 5 лютого 1947 року в с. Нова Басань Бобровицького р-ну. Біолог-біохімік ДП "Інститут екології і токсикології ім. Л.І. Медведя". Кандидат біологічних наук, автор понад 40 наукових праць.

ШИНКАРЕНКО Валентина Григорівна – 70-річчя. Народилася 10 лютого 1947 року в Новгород-Сіверську. Працювала головним бухгалтером ВАТ "Лікон".

БІЛИК Леонід Олександрович – 70-річчя. Народився 8 лютого 1947 року в с. Григорівка Бахмацького р-ну. Був заступником начальника управління Укоопспілки. Відмінник споживчої кооперації.

СОРОКІН Володимир Валерійович – 70-річчя. Народився 19 лютого 1947 року в Новгород-Сіверську. Інженер-електрик "Київенерго".

ХАНТІЛЬ Володимир Євгенович – 65-річчя. Народився 2 лютого 1952 року в с. Ладан Прилуцького р-ну. Інженер ремонтно-будівельного управління-41.

БОНДАРЕНКО Валентин Григорович – 65-річчя. Народився 4 лютого 1952 року в с. Степові Хутори Носівського р-ну. Генеральний директор охоронної компанії ТОВ "Юліон".

КОЛЕСНИК Галина Миколаївна – 65-річчя. Народилася 8 лютого 1952 року в с. Заудайка Ічнянського р-ну. Науковий співробітник Українського НДІ технічної інформації.

ГОНЧАР Віталій Іванович – 65-річчя. Народився 20 лютого 1952 року в с. Новий Биків Бобровицького р-ну. Був начальником управління визначення статусу та пільг громадян, які постраждали від наслідків аварії на ЧАЕС Київміськдержадміністрації. Заступник генерального директора ТОВ "Азбі". Полковник міліції у відставці.

МАРУТЕНКО Раїса Олексіївна – 65-річчя. Народилася 25 лютого 1952 року в с. Красне Бахмацького р-ну. Працювала начальником відділу кадрів державної служби Міністерства освіти і науки України. Обиралася депутатом Жулянської сільської ради. Відмінник освіти України. Ветеран праці.

ОСТАХ Віктор Панасович – 60-річчя. Народився 11 лютого 1957 року в с. Калиновиця Варвинського р-ну. Заступник начальника відділу ВАТ "Укртелеком".

РІЗУН Володимир Володимирович – 60-річчя. Народився 12 лютого 1957 року в с. Бахмач Бахмацького р-ну. Український учений у галузі редагування, соціальних і мовних комунікацій, журналістикознавства. Доктор філологічних наук, професор. Директор Інституту журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Академік АН ВШ України. Заслужений працівник освіти України, нагороджений почесними відзнаками.

ШВЕД Микола Володимирович – 60-річчя. Народився 13 лютого 1957 року в с. Велика Загорівка Бахмацького р-ну. Працює вчителем технології в гімназії №283 м. Києва. Вчитель-методист, відмінник народної освіти України.

ШАПОВАЛ Іван Іванович – 60-річчя. Народився 20 лютого 1957 року в с. Горбачі Борзнянського р-ну. Заступник директора департаменту – начальник відділу контролю виконання документів органів влади Міністерства аграрної політики та продовольства України.

ЩЕРБИНА Олексій Григорович – 60-річчя. Народився 23 лютого 1957 року в с. Перебудова Ніжинського р-ну.

ЮЩЕНКО Валентина Андріївна – 55-річчя. Народилася 1 лютого 1962 року в с. Шаболтасівка Сосницького р-ну. Працювала головним бухгалтером ДП "Поліграфніга".

МАЗУРЕНКО Наталія Федорівна – 55-річчя. Народилася 3 лютого 1962 року в с. Кобижча Бобровицького р-ну. Завідувач амбулаторії №15 КНП "ЦПМСД №2" Солом'янського району.

ДУДНІК Любов Василівна – 55-річчя. Народилася 20 лютого 1962 року в смт. Холми Корюківського р-ну. Провідний інженер КП "Київпастранс".

Дорогі земляки!

Рада товариства "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного доброторства в ім'я рідної землі.

УГОДА

про співпрацю

Чернігівської обласної державної адміністрації,
Чернігівської обласної ради,
Ради ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво"
на 2017 рік

Керуючись взаємним прагненням поглиблювати співпрацю органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Чернігівщини та ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво" у розв'язанні актуальних питань економічного та соціально-культурного життя області, пропагуванні духовних надбань Чернігово-Сіверського краю, Сторони зобов'язуються:

1. Поглиблювати співпрацю органів влади Чернігівщини з ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво" та його відділеннями, максимально використовувати можливості земляцтва для соціально-економічного, суспільно-політичного та культурного розвитку регіону.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

2. У напрямі розвитку культури, туризму та краєзнавства в області об'єднати зусилля для налагодження співпраці та прямих контактів між закладами культури і мистецтва, обласними відділеннями творчих спілок, фондами, аматорськими та іншими організаціями культури Чернігівщини та Києва, а також проведення днів культури, художніх виставок, гастролей колективів і солістів, культурно-мистецьких заходів, зокрема:

- ◆ творчих звітів районів та міст області;
- ◆ заходів до Міжнародного дня театру, Дня слов'янської писемності і культури, Міжнародного дня музеїв, Всеукраїнського дня працівників культури та аматорів народного мистецтва;
- ◆ науково-практичної конференції до дня народження Л. Ревуцького;
- ◆ Міжнародного мистецького фестивалю "Мистецькі барви" (м. Прилуки);
- ◆ заходів з відзначення 91-ї річниці обласного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка;
- ◆ Міжрегіонального туристичного форуму "Чернігівщина туристична - 2017";
- ◆ VII обласного фольклорного фестивалю-конкурсу ім. В. Полевика (с. Займище Сновського району);
- ◆ IX відкритого фестивалю традиційної слов'янської культури та бойових єдиноборств "Київська Русь" (сmt. Любеч Ріпкинського району);
- ◆ XII Міжнародного фестивалю національних культур "Поліське коло";
- ◆ літературно-мистецького свята до 123-ї річниці від дня народження О. Довженка;
- ◆ заходів з нагоди 153-ї річниці від дня народження М. Коцюбинського;
- ◆ XIII Всеукраїнського літературно-мистецького свята "Седнівська осінь";
- ◆ літературно-мистецького свята "Качанівські музи";
- ◆ обласного козацького свята в м. Батурині Бахмацького району;
- ◆ XIV обласного благодійного фестивалю дитячої та юнацької творчості "Звичайне диво";

◆ II Міжнародного фестивалю патріотичного документального кіно "КіноДок";

◆ концертних програм, театралізованих вистав та виставок майстрів декоративно-прикладного мистецтва в містах Артемівськ і Селидове Донецької області.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

3. Сприяти розвитку економічного та інвестиційного потенціалу Чернігівщини через:

- ◆ проведення презентацій, ярмарків, виставок-продажів товарів і послуг провідних підприємств усіх галузей промисловості;
- ◆ підтримку суб'єктів господарювання Чернігівської області у просуванні сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів на ринках міста Києва, інших регіонів України, виході на міжнародні ринки, участі у виставково-ярмаркових заходах національного та міжнародного рівнів, зокрема, наданні виставкових площ на пільгових умовах у Міжнародному виставковому центрі у місті Києві;
- ◆ популяризацію та рекламування продукції чернігівських виробників при проведенні зустрічей з представниками закордонних делегацій.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства

4. Провести спільні заходи щодо відзначення:

- ◆ 99-ї річниці подвигу Героїв Крут;
- ◆ Дня Героїв Небесної Сотні;
- ◆ 31-ї річниці Чорнобильської трагедії;
- ◆ 72-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні 1939-1945 років;
- ◆ Дня Європи в Україні;
- ◆ Дня Конституції України;
- ◆ 26-ї річниці Незалежності України;
- ◆ 74-ї річниці визволення Чернігова та області від нацистських загарбників;
- ◆ Дня захисника України та Дня українського козацтва;
- ◆ Дня Збройних Сил України;
- ◆ 198-ї річниці від дня народження Пантелеймона Куліша.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

5. Співпрацювати в напрямі створення умов для повноцінного духовного і фізичного розвитку учнівської та студентської молоді, соціального захисту вихованців шкіл-інтернатів із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклу-

вання, дітей з інвалідністю, зокрема через:

- ◆ сприяння діяльності Товариства щодо проведення благодійних акцій, спрямованих на соціальний захист вихованців шкіл-інтернатів із числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з інвалідністю;
- ◆ продовження співпраці в напрямі поліпшення умов утримання, виховання та реабілітації дітей у центрах соціально-психологічної реабілітації дітей (м. Ніжин, м. Чернігів та с. Хмільниця Чернігівського району);
- ◆ надання допомоги дитячо-юнацьким спортивним школам області в поліпшенні матеріально-спортивної бази;
- ◆ сприяння участі учнівської та студентської молоді в заходах, присвячених відзначенню ювілейних дат видатних осіб, життя та діяльність яких пов'язана з Чернігівщиною.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

6. Сприяти випуску книг авторів Чернігівщини, організації їх презентацій. Надавати підтримку розвитку книговидання в області у цілому. Сприяти розповсюдженню вітчизняної книги серед закладів освіти, науки, культури, надавати всіляку підтримку її поширенню іншими можливими способами.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

7. Сприяти діяльності волонтерських організацій, громадських об'єднань, окремих громадян, які надають допомогу бійцям АТО, членам родин загиблих та поранених учасників бойових дій, а також вимушеним переселенцям.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

8. Забезпечувати постійний обмін інформацією про діяльність Товариства. Сприяти розміщенню в земляцькому часописі "Отчий поріг" та обласних ЗМІ інформації про спільні заходи, проведені в містах та районах області.

Облдержадміністрація, обласна рада, Рада Товариства, керівники відділень

Голова Чернігівської обласної державної адміністрації
В. КУЛІЧ

Голова обласної Ради
І. ВДОВЕНКО

Голова Ради ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво"
В.ТКАЧЕНКО

20 січня 2017 року

м. Київ

РІК ЗВЕРШЕНЬ І ПОШУКІВ

Відомо, що в практику роботи Чернігівського земляцтва форма конференцій була впроваджена в 2004 році, вона є статутним заходом, на якому вирішуються всі поточні питання, що вимагають усталених процедур.

І нині на схилі року в затишному конференц-залі Міжнародного виставкового центру зібралися члени Ради, делегати від кожного відділення, гості. Сивочолі ветерани, гомінкі жінки і, особливо, молодь, без якої так не веселіли б стіни.

Зміни почалися відразу ж під час обрання президії зборів. Якщо попередньо планувалося обмежитися робочим складом, то виникла думка розширити його, і, в результаті, за столом поруч із головою Ради Віктором Ткаченком, виконавчим директором Тетяною Літошко та незмінним головою ревізійної комісії Олегом Проценком зайняли місця славні ветерани: Микола Лойко, Микола Халимоненко, Василь Устименко, Леонід Савченко та Єфросинія Андронова.

Доповідь очільника земляцтва Віктора Ткаченка була настільки насичена фактами плідної роботи всіх відділень, що викликала захоплення – адже за плином часу розрізнені події губили свою значимість, тут же вра-

жало системне оприлюднення зробленого нашими земляками.

– У структурі Чернігівського земляцтва працюють 23 відділення. Кожне має свій план роботи і постійно проводить акції у районах області. Плідна дружба об'єднує активістів міст і сіл області зі столичними земляками. Кожен спільно проведений захід – це крок до згуртування суспільства в цілому, адже нинішній час вимагає максимального наближення до проблем земляків.

Під особливою опікою бахмачан були спомини ветеранів про буремні роки Другої світової. Ще однією знаковою подією для бахмачан став Всеукраїнський фестиваль "Відродження села, його духовності й культури" у селі Піски Бахмацького району.

Хочу висловити слова подяки Анатолію Соборі, який впродовж 5 років очолював відділення. Нині основним місцем його роботи є місто Чернігів і тому на чергових зборах бахмачани обрали нового керівника Олександра Пухкала.

Свою роботу бобровиччани спрямовують на відтворення і збереження культурної спадщини рідного краю. За участю земляків відкрили "Світлицю старожитностей" у Марківській сільській бібліотеці, продовжують доглядати сад, висаджений 5 років тому на території сільського дитсадка. Традиційними стали спільні зібрання столичних і марківецьких митців-аматорів за участю місцевого ансамблю "Джерело", інтелігенції села, старшокласників.

У Національній спілці письменників України, а згодом і в рідному селі Марківці відзначили 80-річний ювілей Петра Кононенка. Постійними гостями на сільських заходах Нової Басани стали вихідці з села.

Борзнянці постійно перебувають у пошуках нових форм роботи, але звітують по-військовому чітко.

Взято участь у відкритті виставки "Слов'янська легенда" та презентації книги Ніни Саєнко "Знаки долі". Вшановано пам'ять героїв Крут.

За підтримки земляків Борзнянського відділення Національна рада з питань телебачення і радіомовлення на конкурсній основі ухвалила рішення про надання Борзнянському

радіомовленню ліцензії на мовлення з використанням частоти 99,2 МГц.

Зібрано та надано кошти у розмірі 4,5 тисяч грн. для друку збірки віршів "За літами літа..." поетеси Ніни Василенко.

Представники Варвинського відділення спільно з міською громадою відзначають пам'ятні дати, залучаються до культурних і громадських акцій.

У Варві, Броварах, селі Требухів Броварського району відбулися творчі вечори поетеси Надії Кольцової.

За сприяння керівника відділення Володимира Зуба була організована екскурсія до музеїв українського рушника та історії Другої світової війни у Нових Петрівцях для членів ветеранської районної організації. Також перераховано громадському об'єднанню "Злагода-Озеряни" на придбання рентген-обладнання Варвинській районній лікарні 3450 грн.

Основним в роботі київських городнянців було показати творчі доробки земляків, які досягли певних вершин на мистецькій ниві. В переддень 8 березня Михайло Твердий дав сольний концерт у Городні, а на святкуванні Дня Городні виступив з великою концертною програмою. Анатолій Кобзар, заслужений артист України, виступив з сольним концертом у Чернігівській філармонії.

На замовлення земляків виготовлені меморіальні дошки відомим особистостям Городнянщини: Миколі Волковичу, Георгію Шпунту та Павлу Писареву.

Ічнянське відділення не зраджує багаторічній традиції підтримки історико-культурної спадщини краю.

За сприяння фонду Віталія Шевченка засновано історико-краєзнавче товариство "Ічнянщина" та медаль "За особливі заслуги перед Ічнянщи-

ною", яка публічно присуджуватиметься переможцям. Підбито підсумки районного конкурсу талановитих дітей "Родина. Ічнянщина. Україна" та конкурсу на кращий твір з історії міста, села, кутка вулиці.

Побачив світ 4-й випуск літературного дослідження "Оживає минулина. Творчість ічнянців". Школам, бібліотекам, музеям, органам влади району передано краєзнавчої літератури про Ічнянщину на 15000 грн.

Голова Ічнянського відділення, почесний громадянин Ічні Микола Вощевський вважає допомогу воїнам нагальною справою земляків, активно підтримує матеріально учасників АТО. Зуміли забезпечити бронезилями, медикаментами, продуктивними наборами, теплим одягом окремі підрозділи 95-ої аеромобільної бригади, 13-й і 41-й батальйони, де воюють ічнянці. Постійно опікуються пораненими земляками у шпиталі.

Козелецьке відділення продовжило започатковану 5 років тому роботу серед мешканців відселених сіл району. Організуються зустрічі односельчан, усіякно розвиваючи проект "Виселені села".

Особливо велику увагу землякини надають родинам загиблих учасників АТО Козельцького району. Беруть участь у відкритті меморіалів, організують соціальну опіку над літніми батьками і малолітніми дітьми.

У Коропському відділенні традиційно продовжували реалізовувати важливий соціальний проект – пункт гарячого харчування для соціально незахищених людей похилого віку в селищі Понорниця.

Тетяна Синякова постійно опікується й допомагає матеріально

школі-інтернату в селі Вишеньки, даруючи дітям радість і родинне тепло.

Володимир Жижун постійно опікується рідним селом. Поповнив сільську бібліотеку новими книжками, допоміг відремонтувати церкву – доправив деревину для її ремонту.

За сприяння лауреата Шевченківської премії, відомого художника Віктора Ковтуна відновив роботу пленер для талановитих дітей.

Корюківське відділення знаковим у своїй роботі впродовж року вважало налагодження зв'язків зі Спілкою ветеранів АТО Корюківського району. На потреби воїнів АТО перераховано 2 тис. гривень.

Значних зусиль доклали корюківчани для збереження школи у селі Жукля, яка вже кілька років поспіль знаходиться на межі закриття, а також підготовку та проведення свята – 400-річчя села Жукля.

Під опіку Корюківського відділення знаходиться і будинок для стареньких у смт. Холми. "Сад сонця і любові" у Наумівці кожної осені дарує школам та дитячим будинкам щедрий урожай.

Найбільш популярними акціями Куликівського відділення стали заходи "Сільського молодого руху". Разом з молоддю закладено парк культури і відпочинку біля стадіону в с. Смолянка.

Цього року куликівці відшукали могилу відомого педагога, автора першого букваря Лідії Делопович та вирішують питання щодо встановлення пам'ятника.

Микола Ткач керує Менським відділенням п'ятнадцять років. Важливою справою він вважає забезпечення шкільних бібліотек новими книжками.

Зібрали та передали до школи с. Блистова і музею м. Мена матеріали про видатного педіатра, акушера та гінеколога Олену Лук'янову.

До краєзнавчого музею смт. Березне передали матеріали для відкриття експозиції про видатного земляка Івана Корбача. У с. Бігач брали участь у святкуванні 777-ї річниці заснування села.

Надали допомогу у ремонті церкви села Сахнівка та інш.

Ніжинське відділення вшанувало пам'ять автора духовного гімну України Олександра Кониського у маленькому селі Переходівка поблизу Ніжина.

За сприяння голови Чернігівського земляцтва побачила світ ґрунтозна історико-краєзнавча монографія професора Григорія Самойленка. Щиро дякували ніжинці Чернігівському земляцтву за оновлений дах спортивного комплексу.

Впродовж року новгород-сіверці займалися благодійництвом: відділу освіти для дитячих закладів району передані білизна, іграшки, медичні засоби та інструменти, солодощі; громадській організації "Княжий град" для забезпечення основної діяльності перераховано 1 тис. грн.; надана фінансова допомога на лікування в розмірі 4 900 грн. мешканцю села Лісконоги Андрію Шваньку; Будинку культури села Грем'яч передані меблі.

В любові до рідного краю Микола Засульський зізнається виставками власних світлин "Пори року" на наших щорічних зборах.

Багато добрих справ для малої батьківщини зробили носівчани.

Перерахували кошти для воїнів АТО в сумі 12 тис грн. Уроки мужності провели Валентин Бондаренко у Степовохутірській школі, Віктор Чер-

ненко, Петро Крапив'янський, Петро Чернега у школах Ніжина, сіл Володькова Дівця та Сулак.

З концертами у селах Носівщини виступили народний артист України Василь Нечепя, заслужений артист України Віталій Свирид, співак і композитор Григорій Дворський, ансамбль "Родина" під керівництвом Анатолія Стратілата (села Макіївка, Ганнівка, Пустотіне).

Організовані виставки Григорія

Шкребеля на Дні села Володькова Дівця та міста Носівки та виданий альбом "Зірковий шлях Григорія Шкребеля".

Земляцтву відома згуртованість Прилуцького відділення. Саме минулорічне рішення щодо увіковічення пам'яті захисників України у типографському виданні нарешті було втілене у життя.

Ключовою була робота з допомоги учасникам АТО – надання матеріальної й моральної допомоги воїнам та їх родинам.

Відділення постійно опікується вихованцями Прилуцького дитячого будинку "Надія".

В цьому році брали участь у урочистих заходах, присвячених 50-річчю Ладанської гімназії, що відбулися 1 жовтня. До Шевченківської світлиці у Центрі творчості дітей та юнацтва передали книжки і документи про творчість Т.Г. Шевченка, на день святого Миколая подарували 2 комп'ютери.

Ріпкинське відділення організувало екскурсії до древнього Любеча, Ріпок, на святкування днів сіл та селищ району.

Для музейного комплексу у Любечі з нагоди 70-річчя його заснування Сергій Граб виготовив та передав фотокопію картини художника П. Андрусіва "З'їзд князів у Любечі", фото

картин з Череповецького музею художника Іллі Галкіна: "Любеч" 1894 р. та "Весна в маєтку Милорадовичів", на оновлення експозиції музею передано 500 грн.

Для вшанування учасників ліквідації Чорнобильської аварії, які проживають в Ріпкинському районі, зібрано більше 1000 грн.; ще 1000 грн. передано любецькій громаді для проведення турніру з волейболу на кубок Ріпкинського земляцтва.

Традиційно столичні семенівці бажані гості на районних святах. Четвертий рік народний музей Тараса Шевченка поповнюється новими експонатами, дарунками земляків із Києва.

Свого часу Євген Клименко виступив ініціатором проведення турніру з настільного тенісу на Кубок земляцтва. Цього року проведено чергові змагання, вручено кубки і призи переможцям.

Представники Сосницького відділення привітали колектив Сосницького літературно-меморіального музею Олександра Довженка з 56-річчям закладу, з нагоди Міжнародного дня музеїв, взяли участь у літературно-фольклорному святі "Чари музики та слова".

До 20-річчя створення Чернігівського земляцтва у бібліотеці Великоустівської школи підготували цікаву виставку – "Земляцтво – це стежина до отчого порогу", була організована екскурсія вчителів і учнів Великоустівської та Бутівської шкіл до столиці України.

Виготовили та передали 20 сталевих конструкцій для кріплення пам'ятних дошок з мармуру на Алеї видатних діячів Сосниччини.

Микола Волощук на 15 років відписав отримання орендної плати за користування земельними паями на користь КЗ "Сосницький навчально-реабілітаційний центр", що вже поточного року дозволило передати закладу до 1-го вересня 4500 гривень, а наприкінці листопада – ще 2500 гривень.

Активісти Сновського відділення традиційно брали участь в урочистостях, присвячених вшануванню пам'яті свого земляка Віктора Максименка у гімназії його імені в Києві. Від Товариства "Чернігівське земляцтво" бібліотеці гімназії передали книжки наших земляків. Від Асоціації ветеранів спорту України вручили перехідні кубки спортсменам гімназії.

Сновське відділення сприяло організації конкурсу Василя Полевика, відомого пісняра Чернігівщини, вихідця із села Займище.

Активісти Чернігівського

відділення створили алею слави видатних земляків у с. Іванівка.

Завдяки допомозі Андрія Жинського облаштовано приміщення для проведення змагань клубу боксерів.

"Седнівська осінь" зібрала велике й дружнє коло земляків, що стало можливим завдяки активній позиції Андрія Курданова.

Цього року Сергій Кудін з побратимами афганцями й учасниками локальних війн неодноразово виїздили до різних регіонів України. Відвідали легендарну фортецю у Бресті, побували в Мукачеві. Під час відвідин Одеси несподівано зустрілися з ветераном Другої світової війни, який визволяв Ічню, і вручили йому пам'ятні подарунки від нашого земляцтва.

Нещодавно до нашої земляцької родини приєдналася молоді учасники АТО – Сергій Бондар, Іван Табірца, Андрій Ярошко, Ігор Хоменко, Віктор Кузуб.

Заступник керівника молодіжного відділення Володимир Холодний з початку бойових дій в АТО перебував на передовій.

Завдяки фонду Богдана Гаврилишина та фундації польсько-української співпраці "ПАУСІ", волонтерів центру досліджень Європейської єдності та молодіжного відділення земляцтва в Ніжинському та Ічнянському районах був реалізований проект "Активна молодь – успішна громада". Найбільш активні учасники запрошені безкоштовно пройти навчання у школі політичного лідерства Міжнародного інституту США.

Микола Поета разом з ліквідаторами-чорнобильцями проводять велику роботу серед учасників ліквідації аварії. Підтримують морально, організовують публікації в пресі, щороку покладають квіти до пам'ятника чорнобильцям у Деснянському районі Києва. Доброю традицією стало відвідання тих ліквідаторів, які за станом здоров'я не покидають своїх домівок.

Традиційна толока у Пироговому цього року несподівано збагатилася новими прикметами: як ніколи, багато зібралось молоді й дітей.

Коротким був звіт голови ревізійної комісії Олега Проценка.

Під час обговорення доповідей вразила активність земляків, що засвідчила щире зацікавлення роботою великої громадської організації.

Керівник об'єднання ліквідаторів-чорнобильців і патріот Срібнянщини Микола Поета висловив жаль, що їх гурт з кожним роком зазнає все відчутніших втрат, найсвіжіша з них – відхід у далекі світи невтомного Миколи Білана. Тож треба керівникам осередків ще раз проаналізувати списки і визначити своїх чорнобиль-

ців, аби залучити їх до роботи в об'єднанні. Щодо передплати на "Отчий поріг", то її читачами нинішнього року стали школи, бібліотеки та інші установи Срібнянщини.

Щойно обраний керівником Носівського відділення Григорій Шкребель назвав кілька особливо помітних благодійних справ та наголосив: головним у наступному році буде шанування загиблих воїнів в АТО. А щодо днів міст району, то варто залучати на свята колективи з сусідніх районів, це тільки зближить людей. Сам Григорій Шкребель, колишній армійський полковник, став впродовж останніх років талановитим художником, тож цікавою була його пропозиція представити виставку власних живописних полотен в усіх районах Чернігівщини, не залучаючи до цього меценатів.

Обпалений вогнем боїв на території трагічної Донеччини Юрій Гриб радо підтримав ідею про омолодження земляцтва, бо то його завтрашній день, перспектива. А ще запропонував кожні збори земляків відкривати хвилиною мовчання на пошанування загиблих захисників України.

В унісон із ним виступив ще один учасник АТО Володимир Холодний.

знаходиться там не встановленою.

Микола Халимоненко зупинився на виданні газети. Він наголосив, що навіть невдоволені нарікання земляків приємно чути, коли "Отчий поріг" з якихось причин не приходять вчасно, адже це свідчення того, що газету чекають і читають. Але й треба спільно дбати про її наповнення матеріалами, про тираж. Бо це ж таки наша історія.

Леонід Горлач підтримав думку досвідченого видавця. Водночас зупинився на питанні земляцького сайту, на якому часом з'являються публікації, що не сприяють єдності нашої громади.

Олексій Орехович заперечив попередньому промовцю, наголосивши, що сайт став незамінним популяризатором роботи столичного земляцтва не лише в Україні, а й по всьому світу.

І промовці, і присутні в залі одночасно оцінили роботу земляцтва в 2016 році задовільною.

Час спливав досить швидко, тому головуючий Віктор Ткаченко мусив підводити ризик і перейти до прийомного церемоніалу. Враховуючи статутні вимоги, кілька членів Ради пе-

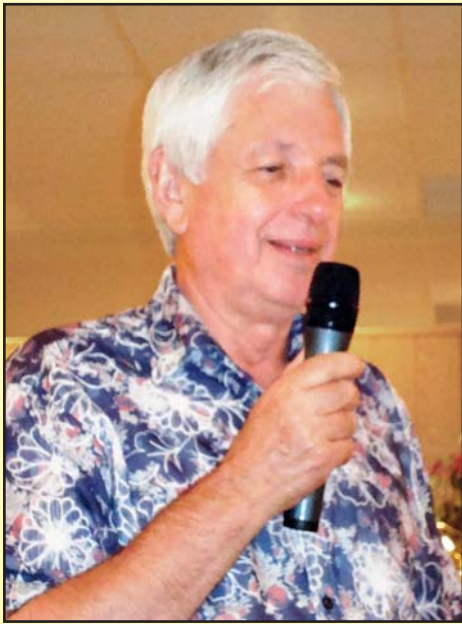
особливо приємним було зізнання мужнього захисника про велике значення гуманітарної підтримки земляцтва, яку він не раз відчував на передовій.

Пристрасно прозвучав і виступ колишнього прикордонника з Менщини Анатолія Соляника. Підкресливши необхідність посилення відсічі окупантам, він не оминув і негативи в житті рідного району. Так, тільки вандалізмом можна назвати той факт, що в селі Городище була розібрана унікальна дерев'яна церква, потім перевезена до музею просто неба в Пирогові, і зараз

решили в статус почесних, висловивши власне бажання. П'ятеро з них – Микола Борщ, Володимир Пушкарьов, Василь Устименко, Микола Халимоненко та Леонід Горлач – отримали з рук Віктора Вікторовича Почесні грамоти, але запевнили одночасно, що не збираються сидіти в запасі.

Попереду наступний рік, ще один виток на віковому дереві українського народу, найріднішої Сіверщини, великого дружного столичного земляцтва.

Ганна СКРИПКА
Фото автора

Відійшов у засвіти Павло Мисник. Сталося це наприкінці січня нинішнього року, коли до чергових народин лишалося зовсім небагато днів та ночей. А були вони в нього впродовж кількох останніх років дуже нелегкими – тяжка хвороба не відступала до останньої хвилини многотрудного життя, позбавивши радощів спілкування з людьми, яких він так любив, для яких горів теплим племінням душі. Бо був наш Павло Олексійович з племені доброчинів.

З племені доброчинів

Народившись у загубленому в лісах селі Камка на Корюківщині в звичайній селянській родині, Павло Мисник пройшов традиційний шлях зростання: від важких і манливих стежок до школи із пісними маминими сухарями в торбині до студентських романтичних дозрівань у Ніжинському педінституті. Життя формувало в ньому характер лідера з виразними рисами якоїсь особливої інтелігентності. Він понад усе любив село з його чистими душею людьми, любив сільську школу. З неї й почав свій трудовий шлях. Село теж любило працюючого педагога, тому й обрало його головою колгоспу. І навіть згодом, перебуваючи на високих партійних посадах, він завжди прагнув бути не пихатим чиновником, а педагогом, наставником любих серцю земляків. Учив інших і навчався сам, закінчивши Українську сільськогосподарську академію.

Добре знаючи всі особливості життя тогочасного суспільства, Павло Мисник прийняв душею історичний поворот у долі України і не залишився за бортом розбудови нового вільного суспільства. Саме земляки з Новгород-Сіверщини обрали його народним депутатом ВР першого скликання, того, на долю якого випало ухвалити стільки доленосних законів. Він залишався активним громадянином і на високій посаді керівника Державного комітету з

питань державних таємниць, і в чині Генерального консула України в Тюмені. А вірним сином найріднішої Чернігівщини показав себе тоді, коли березневої днини 1996 року очолив наше славне столичне земляцтво. То був стрімкий старт у вічність нашого дружного колективу, започаткування школи патріотизму, єднання душ. І навіть згодом, півдесять літ, очолюючи Генеральне консульство України в далекій російській Тюмені, він постійно цікавився життям земляків. Воістину заслужено наш Павло Олексійович до останнього дня був членом Ради нашої багатотисячної родини.

Не стало справжнього Доброчина, Творця, що завжди ставив на перший план людей і щедро роздавав їм своє тепло. Саме через це й став він таким дорогим і для сіверян, нині суцільних на малій батьківщині, і для нас, що мали щастя спілкуватися з ним на київських кручах. Ніхто на Землі не вічний. Та доки живе людська пам'ять, житиме в її глибинах образ світлого, завжди м'яко усміхненого, відкритого душею великого громадянина й земляка Павла Мисника.

Прощання відбулося 28 січня у ритуальному залі клінічної лікарні "Феофанія".

**Рада ГО "Товариство
"Чернігівське земляцтво"**

Назавжди перший

Не стало Павла Мисника. Людини доброї душі, скромності й інтелігентності, котра все життя віддала служінню Україні, зосібна й найдорожчій Сіверщині.

Позаду лишилися вперте сходження до вершин у суспільному житті – від глибин сільського побутування до високих посад, на які він прийшов цілком сформованим лідером, прийшов не брати собі, а віддавати іншим весь жар серця. Таким його пам'ятають донині ті, з ким довелося ділити хліб-сіль, нести на плечах тягар роботи. Таким пам'ятаємо Павла Олексійовича й ми, столичні земляки.

Першим у будь-якій справі завжди найтяжче. Цю істину ніхто не заперечить. І показово, що на сайті в Інтернеті, який зберігає коротку інформацію про нашого славного земляка, серед інших чеснот та найпомітніших досягнень, міститься й коротка інформація про те, що саме Павло Мисник березневої пори 1996 року був обраний першим головою нашого земляцтва, що був він почесним членом його Ради.

Отож він сам надавав оцінку мало не державної ваги тому факту власної біографії. А бути першим – це значить виплекати серцевину громадської організації, пройти найважчі організаційні випробування й вселити віру в серця перших патріотів. Він і в подальші роки, повернувшись із сибірського дипломатичного ристалища, ніколи не цурався нашої великої родини. Мені радісно говорити про це, бо свого часу за його пропозицією з волі громади продовжив його справу.

Людина на Землі не вічна. Зате вічні її справи, коли вони, як добірне зерно, потрапляють у щедрий ґрунт рідної землі. Знаємо, що добрі справи нашого славного земляка Павла Олексійовича ніколи не знатимуть забуття.

Віктор ТКАЧЕНКО

Ненаписана

Що ми знаємо про людину, доки не поспілкуємося з нею, не розділим шмат хліба й дрібку солі? Що знав я про свого славного земляка Павла Мисника до того пізнього літа, коли вирушив спершу на Корюківщину, а далі у неймовірну мандрівку на плоту по неповторній Десні? Чув, що він теж навчався в нашій славетній Ніжинській гімназії вищих наук дещо пізніше та на іншому, природничому факультеті, що був одним із керівників Чернігівської області. А вперше побачилися на знаменитому зібранні сіверян у Спільці письменників, коли народилося наше Чернігівське земляцтво, яке він і очолив.

КНИГА

З того часу зустрічалися хіба що на велелюдних зібраннях, і я завжди вчаровувався його вмінням спілкування з людьми, особливою м'якістю й сердечністю, яка аж світилася в очах.

Так минали літа. Запам'яталось, як він із якимось жалем передавав головування в земляцтві Вікторові Ткаченку – бо збирався в далеку Тюмень виконувати дипломатичну місію. Згодом було повернення, нові візити до земляцтва з різними ідеями, засідання Ради, радість від того, що наша славна родина перетворювалася на могутню патріотичну організацію.

Та особливо зблизила нас із незабутнім Павлом Олексійовичем несподівана ідея: сягнувши зрілого віку чи передчуваючи тяжку недугу, він загорівся раптом написати документальну книгу про свій звичайний родовід, власне життя-буття. Оскільки я мав уже чималий досвід такої роботи, зголосився допомогти йому.

Відомо, що все життя людське починається з витоків. І ми вибралися туди. Була дорога втрюх – нас підтримала кохана дружина Ольга, що вміло скеровувала розмову на добрий лад. Павло встигав і вести машину, і коментувати дорогу. Бо добре знав рідні

місця ще з тих часів, коли ганяв по області в службових справах. Коли ж почалися корюківські ліси, хмурнів усе більше:

асфальтівка крізь них розбита, здоровенні лісовози з добротним дубом, сосною мчали майже колонами, вирубка народного добра тривала. Зате обіруч чорніли зруби покинутих хат, як безрідні сироти. Ми були з ним одностайні:

українське село нищиться, а без нього не буде й України. Такі ж картини відкрилися й в розкиданому селі, де ми заночували в Павлових родаків. Він довго не міг заснути, все гнівався на нових господарів держави, для яких вона змикалася в межах високих кабінетів та дачних кремлів...

Наступна пізнавальна поїздка взагалі затівалася романтичною: мали пройти по Десні на плоту від витоків до Чернігова. З добрими його друзями-ветеранами. Було затишно, мирно на душі, річка-красуня відкривалася всіма барвами на пологих берегах. Переночували удвох у наметі, відчуваючи під собою ніжне тепло золотого піску. Ясна річ, тривав між нами пізнавальний діалог, поповнювався мій зписник. Так було б і далі. Та раптом мій колега почав скаржитися на біль у ногах, серці. І ми, незважаючи на умовляння команди, вирішили вертатися до Києва. Організували машину, попрощалися з подорожанами – і в дорогу.

І недарма. Бо в столиці лікарі негайно взяли за Павла Олексійовича, вивчивши цілу купу серйозних болячок. З того часу й почалася тривала боротьба за життя. Боротьба мужня, як і належить справжньому чоловікові. І мені лишалось чекати чуда та потихеньку виписувати почуте від неординарної людини.

Чи відкрив для мене щось нове славний земляк? Якщо казати про сприйняття зламних процесів у суспільстві, то в основному мої погляди на сьогочасні події співпадали з поглядами відомого державного діяча й політика. Якщо йшлося про деякі відомі факти з життя Чернігівщини буряного перелому та про конкретних діючих осіб, тут для мене відкрилося багато нового. Поступово вимальовувався образ неординарного сучасника, котрий не робив кар'єру будь-яким способом, а творив добро для людей. І перші сторінки книги писалися легко, і думалося про те, що колись мій земляк знову стане на ноги та й довершить мову про себе й свій час. На жаль, не вийшло...

Зате Павло Мисник завжди буде серед тих, кому не була байдужою ні Україна, ні Сіверщина, ні наше земляцтво, ні славна родина.

Леонід ГОРЛАЧ

Вітаємо!

З нагоди Дня Соборності України Президент Петро Порошенко відзначив різними нагородами декількох чернігівців. Серед них: Юрій Русанов, Сергій Болдирев, Леонід Смоляк, Людмила Кравець, Степан Власенко;

Леонід Горlach став лауреатом Міжнародної літературно-мистецької премії ім. П. Куліша;

Олексію Ореховичу присвоєно звання "Почесний громадянин Сосниччини".

Євген Гуцало

ЛЮДИ
серед
ЛЮДЕЙОПОВІДАННЯ *Тарнолицьких хлопців**Сашкові Олійникові,
з якого ми виховали
на 16-ому поверсі готель "Москва"
а Дрозду і цей має зворотню сторону,
порівнявши її з Педрушином, у
статті він нагородив.**Здраво! Євген.*Видавництво ЦК ЛКСМУ "Молодь"
Київ 1962

Пам'ятний автограф

З пори своєї журналістської молодості пам'ятаю улюблений вираз одного колеги: "Відокремлених випадковостей не буває". Готуючи спогад про Євгена Гуцала до його 80-річчя, з яким випало познайомитися на початку далеких 60-х років минулого століття, переконався у справедливості наведеного вище постулату...

Перегортаючи папери, які ніякого відношення до означеної теми не мали, натрапив на поштовку від часу газетну вирізку. "Перевірте... енциклопедію" радила публікація невідомого мені Є. Караваєва, видрукувана одним із всеукраїнських видань 28 січня 1987 року. У ній наведені приклади помилок, які призводили до найрізноманітніших прикросців – включно з такими, що змусили американських дослідників космосу знищити запущену в бік Венери ракету.

У статті В. Дончика про Євгена Гуцала, вміщеній у першому томі Української літературної енциклопедії, сказано, що останній друкується з 1960. Готуючи довідку про Є. Гуцала як автора літературного радіожурналу "Сонячні кларнети", який щомісяця звучить на хвилі чернігівського обласного радіо, я повторив це. Каюся: погрішив проти істини. А вона ж була в буквальному сенсі слова – поруч. Варто було б розгорнути книжку літературно-художнього альманаху "Десна", виданого в Чернігові 1958 року, яку зберігаю в домашній бібліотеці уже майже шість десятиліть. Там видрукувано вірші Євгена Гуцала "Балада про пісню", "Я змалку пас гусят на лузі" та "Колоски". Словом, вік живи – вік учись...

Перше ж знайомство з Євгеном Пилиповичем у мене було заочне – як позаштатного кореспондента обласної молодіжної газети "Комсомолец Чернігівщини", де Євген працював літпрацівником у відділі шкільного життя. Той відділ очолював Володимир Дрозд, з яким я навчався на одному курсі заочного відділу факультету журналістики Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Тож цілком логічним було закінчення ділового листа

Є. Гуцала до мене передачею вітання від останнього. А йшлося в листі, рукописний оригінал якого зберігся, що газеті потрібні матеріали про виховання молоді у школі та сім'ї. Того замовлення я не виконав. Близкими темами для мене тоді були чисто виробничі – про робітничу і сільську молодь. Та й літпрацівник Є. Гуцало, який написав того листа 2 квітня 1961, незабаром з обласної молодіжної газети пішов. Під його віршем "Будуємо тракт", надрукованим "Комсомольцем Чернігівщини" 21 травня 1961, стояв псевдонім Євген Подолян. Чому? То окрема історія, про яку я знаю з розповідей і яку на той час не випадало афішувати.

Є. Гуцалові і В. Дрозду, які прогулювалися Черніговом, за який незначне порушення (чи вулицю переходили в невизначеному місці, чи надто голосно розмовляли) зробили зауваження правоохоронці. Мабуть, воно було не дуже коректним і не сподобалося молодим журналістам. Але ж і сперечатися з міліцією тоді було не прийнято. І Євген просто зробив своїм ровесникам чи трохи старшим хлопцям у погонах контрзауваження: "Ви ж теж порушники, бо розмовляєте з нами недержавною мовою".

Проти цього міліціонери аргументів не мали, але, відпустивши журналістів, доповіли про випадок своєму начальству. В обкомі комсомолу, органом якого була молодіжна газета, провели з "порушниками" профілактичну роботу. В результаті Євген, який уже й так збирався переходити до Києва, як кажуть, грюкнув дверима. Володимир же

проковтнув заувагу, а наступного року також перебрався до столиці.

Саме у травні 1962, коли ми з Дроздом склали в університеті екзамен за третій курс і моє знайомство з Гуцалом із заочного переросло в особисте, ми й вирішили відзначити День Перемоги 9 травня в кафе готелю "Москва" (нині це готель "Україна"), про що й свідчить автограф Є. Гуцала на його першій прозовій книжці "Люди серед людей".

На початку сімдесятих мені довелося брати участь в організованій ЦК комсомолу України акції "Молодь викриває імперіалізм". Ідучи разом із Станіславом Реп'яхом та Петром Пулінцем до Житомира, зателефонували в Києві із вокзалу до Євгена Гуцала. Сказали і

про мету своєї поїздки. "Тепер імперіалізму точно кінець", – зареготав він у рурку.

Після того неодноразово доводилося зустрічатися з автором "Яблук з осіннього саду", "Скупаної в любистку", "Хустини шовку зеленого", "Сільських учителів", "Ментальності орди", отримувати від нього книжки з автографами.

Олександр ОЛІЙНИК
м. Чернігів

На фото справа наліво: С. Реп'ях, Є. Гуцало, Ю. Коцюбинський, Б. Степанюк, О. Довгий, Л. Горлач біля музею М. Коцюбинського у Чернігові.

I оркестри

Віктор Кузуб у дитячі роки любив грати в Коропському духовому оркестрі. То була віддушина для романтичного серця, особливо коли весь злагоджений ансамбль із блискучими інструментами тішив громохкими мелодіями святкових земляків.

не грали

Здавалося, так буде й далі, коли настане час вступати в серйозне життя з його тисячами проблем. Та сталося, як не гадалося: війна в донецьких степах заглушила музичний лад тисячами пострілів автоматів, мінометів разом із гарматами та російськими "Градами". І довелося Вікторові обстати супроти ворога силою духу й зброї. Як і тисячам інших молодших та старших українців. Бо треба ж було захищати не власний город, а рідну Вітчизну...

Він був підготовлений до цієї місії всім попереднім життям. Корінний коропчанин, що завжди гордився козацькою славою міста, яке дало Україні гетьмана Дем'яна Многогрішного, замученого свого часу за антимосковську позицію царськими сатрапами, геніального винахідника й царєборця Миколу Кибальчича, багатьох таких же патріотів України. Таким виховували його змалку батьки.

Микола Васильович Кузуб був рядовим державним службовцем, певний час навіть займав посаду селищного голови. Мати Ганна Олександрівна теж не сиділа в домогосподарках. Тож певний інтелектуальний рівень синові був забезпечений у рідних стінах. А там ще й навчання в середній школі, що носить ім'я великого українця Тараса Шевченка, огранило свідомість Віктора. Особливо перша вчителька Людмила Вікторівна Ульянченко та класний керівник Василь Миколайович Жук, багатолітній очільник місцевого радіо, доклали зусиль. Тож їх учень був готовий до пошуку власної долі, отримавши атестат про середню освіту в 2001 році.

Він не ризикнув відразу штурмувати високі пороги столичних вузів. Вступив до технікуму бухгалтерсько-

го обліку, що знаходився в недалекій мальовничій Сосниці. Успішно закінчивши його, повернувся до рідного Коропа й влаштувався на місцевий сирзавод скромним бухгалтером. Та, мабуть, був у ньому якийсь організаторський живчик, бо невдовзі почав Кузуб трудитися в райдержадміністрації. А заодно продовжувати навчання в Українській Академії банківської справи, згодом і в Чернігівському технологічному університеті. Якраз у цей час і довелося йому пройти бойову перевірку на гідність.

Стояв травень 2014 року. Віктор Кузуб отримує повістку з військкомату на навчальні збори й відразу ж оголошується мобілізованим до війська. А війна вже сильніше, реальніше вривалася в мирне життя, закипала Україна гнівом супроти зовнішніх і внутрішніх ворогів. Полягла Небесна сотня в Києві, чужів прогавлений Крим, різна нечисть шматувала давню козацьку землю на сході України. Туди й потрапив коропчанин разом із земляками. Було їх 17 необмундированих, що стали частиною 41-го батальйону територіальної оборони, пройшовши короткий курс підготовки в навчальному центрі "Десна".

І почалися мандри військової частини чернігівців, яка згодом стала мотопіхотною одиницею Білоцерківської бригади. Вони рухалися другим ешелonom, тобто, не беручи участі в безпосередніх боях, базувалися на Харківщині, в Артємівську, Дебальцевому, Старій Гнатівці, Прохорівці. Облаштовували блок-пости, інші оборонні споруди. Робили те, що їм наказували командири. А ті теж не мали бойового досвіду, тож безлад панував ще той. Але була зброя, безліч набобів, харчі теж, бо й земляки-чернігівці не залишали своїх воїнів

без уваги, волонтери вже тоді підвозили все необхідне. А коропці навіть 17 бронезилетів своїм хлопцям передали. Як це робили своїм ніжинці, сосничани, прилучани. Бо тож такі найрідніші.

Віктор Кузуб демобілізувався у вересні 2015 року. Надивився всього, наслухався близької канонади, посьорбав солдатської юшки. Повернувся травмований, але не зламаний духом. Навіть спробував було піти на контрактну службу. Прибув під Житомир в казарму, що не була готова прийняти навіть колгоспну худобу. Гарячий на слово, обмовився командир частини, що хоча б бочку з водою солдатам поставили, і той показав йому за прохідну. Словом, армія формується далі...

Армія займає чимало місця в біографії Віктора Кузуба. Проходив строкову службу в славному залізничному полку в Чернігові, рік з гаком додав в АТО. Так що є що згадати нині, коли повертається в тісну холостяцьку київську квартиру після роботи в Міністерстві молоді та спорту. І згадає дні та ночі в степах, мріючи про той день, коли над Україною запанує мирне небо. І при першій нагоді поспішає до Чернігівського земляцтва, ставши заступником керівника ветеранського об'єднання Сергія Кудіна, доброго земляка, що й привів до нашої славної родини цілу групу воїнів АТО.

А ще не забуває навідатися до рідного Коропа, аби зустрітися з батьками, потішити шестилітню дочечку Амалію, яку теж захищав на холодних блок-постах затажної війни. Там, де гриміли оркестри зброї.

СВЯТО ДУШІ

← 1

Серед гостей зібрання виділялися древнім колоритом Любецький історико-археологічний музейний комплекс та Сосницький музей О. Довженка. До його співробітників ми і звернулися з проханням коротко розповісти про роботу колективів.

– Музей у древньому Любечі створений у 2008 році, – сказав його директор Сергій Заліський. – Нам уже є що показати, хоча попереду дуже багато невирішених питань. Можемо похвалитися перед відвідувачами кам'яницею Павла Полуботка, нижньою печерою преподобного Антонія, ужитковими виставками, які постійно поповнюються. Зокрема, і дякуючи нашому славному землякові Сергію Грабу. А вже проситься до життя майбутній музей незламного українця П. Полуботка.

А Оксана Плитник, головний зберігач фондів музею Олександра Довженка, повідомила, що від часу відкриття музею великого земляка в 1960 році в його фондах зібралось понад 2000 одиниць. Щоправда, нині з поповненням важко, оскільки основна частина експонатів вже зібрана. Зате ведеться наукова робота, не минають гостинне дворище учні, студенти, далекі і близькі гості...

Доки хранителі матеріальних зразків культури перебувають в оточенні зацікавлених людей, під склепіннями павільйону звучать неповторні голоси народних рапсодів. Своїми почуваються на зібранні фольклорний колектив "Криниці" Сосницького районного будинку культури (керівник – заслужений працівник культури України Ганна Кузьменко), хоровий колектив "Колорит" с. Нова Басань Бобрівського району (художній керівник Володимир Приходько) та ансамбль української народної пісні "Антонівчанка" з Варвинського району (художній керівник Надія Волік).

І от диктор запрошує всіх присутніх до імпровізованої зали. На мить гасне світло, знову впливає хвилями зі сцени, і з мерехтливого саява народжується розкотистий голос народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Тараса

Шевченка Василя Нечепи. І ще сильніше вражають душу яскраві фотографії, що одна за одною демонструються на екрані, потверджуючи думку: так, на рахунок Чернігівського земляцтва дуже багато добрих справ.

Цей висновок знаходить справжнє художнє втілення в документальному фільмі "Наш час", який і став своєрідним звітом про роботу об'єднань та районних відділень нашої громади.

Нарешті настав давно сподіваний момент продовження творчого співробітництва між столичним земляцтвом та Чернігівською обласною владою. Під оплески тисячного залу на сцену піднімається голова Ради земляцтва Віктор Ткаченко, голова обласної ради Ігор Вдовенко та перший заступник голови облдержадміністрації Леонід Сахневич.

До присутніх звернувся Віктор Ткаченко. – Високоповажні гості з Чернігівщини, святі отці, керівники земляцьких об'єднань

– Дозвольте привітати всіх вихідців із Сіверського краю від імені голови облдержадміністрації Валерія Куліча та від усіх людей нашого краю. Сьогодні в цьому залі люди різні за віком і професіями, але всіх об'єднує одне Чернігівське земляцтво. Мабуть, небагато областей України можуть сьогодні ска-

зати, що вони мають такі добрі справи, мають людей, які стали елітою України. Багато добрих справ на рахунок земляцтва: це й підтримка воїнів АТО, і допомога дітям, позбавленим батьківського піклування, підтримка багатьох проєктів, покликаних на збереження духовної спадщини, яка є на Чернігівщині. Хочу сьогодні привітати й колектив газети "Отчий поріг" з 15-річчям і побажати подальших творчих успіхів. Бажаю всім щастя, здоров'я, миру Чернігівському краю, всій Україні. Особлива подяка керівнику вашого земляцтва Віктору Ткаченку,

який не втомлюється творити добрі справи.

– Приміть найщиріші вітання від рідної Чернігівщини, яка народила, виростила, дала путівку в життя всім вам, – сказав голова облради Ігор Вдовенко. – Звичайно, за час існування на рахунок земляцтва багато добрих справ, але, на мій погляд, головне що воно робить – це налаштування порозуміння. І сьогоднішня зустріч якраз і підтверджує це. Я гордий за наше земляцтво, найкраще серед інших крайових. Шана тим, хто творить це земляцтво! Це діячі науки, культури, політики. Це фундамент того, що добрі справи не закінчуються. А якщо взяти до уваги, що керує ним такий патріот, як Віктор Вікторович, то це взагалі впевнює: все у нас буде гаразд.

Заклучним акордом святого було традиційне підписання Угоди про співпрацю між Чернігівською обласною державною адміністрацією, Чернігівською обласною радою, Радою Товариства "Чернігівське земляцтво" у м. Києві на 2017 рік. А далі прозвучав гімн нашого славного сімейства земляків. Свято завершилося, але не завершилася добротворча робота.

Валентин АВДЄЄНКО
Фото Ганни СКРИПКИ

областей України! Ми з вами подивилися щойно фільм про роботу Чернігівського земляцтва у 2016 році. Звичайно, він відбиває тільки невелику частину роботи, що проводило земляцтво, його осередки. Але його можна умовно вважати звітом про нашу роботу. Я дуже вдячний всім тим, хто свої зусилля, знання, здоров'я, кошти скеровує на ідею об'єднання земляків, на ідею взаємодопоміжки, на ідею розбудови Батьківщини, рідної Сіверської сторони. Я вдячний всім гілкам Чернігівської влади за взаєморозуміння, співпрацю. Бажаю всім присутнім великих гараздів у цьому році. Успіхів, здоров'я, благополуччя, всього доброго вашим сім'ям, аби найближчим часом на нашу землю прийшов довгоочікуваний мир.

Перший заступник очільника області Леонід Сахневич мовив.

Історико-археологічний музейний комплекс "Древній Любеч"

Ювілей пересмішника

Рясна на справжні таланти наша Сіверська земля. Свідченням цьому – оригінальна творчість сучасного пересмішника Гриця Гайового, що, переборюючи круті перешкоди, дійшов поважного ювілею. За плечима Григорія Титовича не тільки успішне навчання, праця, а й випробування гулагами – бо змолоду обстоював правду і не кривив душею перед тодішніми можними. Чи не тому він і нині сміється "крізь невидимі світові сльози" – за висловом Миколи Гоголя.

Гриць Гайовий – автор доброї низки гумористичних творів, базованих іскрометному народному дотепі, через які і став одним із провідних українських творців. Тож зичимо славному землякові успішно подолати черговий 80-річний ювілей і далі сміятися на втіху народу.

Тридев'ята земля

Отож, розповім вам усе по порядку. Дідусь мав городу грядку. Посадив на тій грядці кріп. Зібрав урожаю сім кіп. Ви думаєте, це жарт? Та я не розкрив усіх карт.

Мала бабуся цапка. Подався він до ліска. Там зустрів його сіроманець – і залишилась бабуся одна, мов палець. Тепер з того пальця казки свої ссе. Але й це ще, либонь, не все. Жила-була коза-дереза. Привезли козу на базар. Вона з базару втекла. Семеро козенят принесла. І тут нагодився вовчик. Що далі було – промовчим. Баран із вовком жили, мов братці: у лігві zostалися роги та ратиці...

Гадаєте, я приборкую? Стояла хата під солом'яною стріхою, і горобець горобчисі звив гніздо у тій стрісі. Там горобчиха відклала яєць п'яток і висиділа п'яток діток – таких собі жовторотиків. Та заманулось на стріху забратись котику – і вже ніколи ніхто не знатиме, що сталося з жовторотими горобенятами...

Ось так, мої любі сини та дочки. Було Дванадцять курчат у квочки. А в небі літав шуліка. І то, здавалось, біда невелика, бо й на шуліку буває сильце. Але ми облишимо й це. Я розкажу вам правдиву історію про ніким ще не зайняту територію, на якій люду видимо-невидимо, і цього факту ми не обійдемо, бо, як ви знаєте, дядько Гриць розмальовує все до дрібниць, не шкодуючи пензля і фарб. Тож візьміть те собі на карб – і в сюжеті Прудника М.В.* казка по-новому оживе.

Є на світі казкава земля тридев'ята, де проживають казкові малюта, котрі, як і всі малюки, над усе полюбляють казки.

Раніше у тій тридев'ятій землі жили при батьках своїх дітки малі, та з часом їхніх батьків не стало, а самі діти дорослішали помалу, тож треба було додати-гадати, кому землю оту віддати, бо самі вони, на біду, не могли довести її до ладу.

Одні радили закликати Вовка-брата, аби стеріг їхню хату, другі – хитрого Лиса Микиту, щоб научив їх на світі жити, треті – віддати все Дикому Кабанові як найближчому родичеві по крові давно одомашненої свині.

Відтак віддали перевагу рідні – і став Дикий Кабан панувати на казковій землі тридев'ятій. Щодня завзято, на всю силу він рив ту землю своїм рилом, а особливо рити любив, шукаючи жолуді біля дубів. І дітей усіх змушував рити, і їсти всім з одного корита, рохкаючи по-свинських супроти звичаїв материнських, аби вони в поведінці та мові уподібнились Дикому Кабанові. То ж діти і з виду, і з поведінки були вже ніби не люди, а свинки: знай тільки рохкали й зем-

Я, як відомо, казкар завзятий, тільки не можу двох слів зв'язати, коли не знаю, де, що і звідки, бо нема казки без приповідки...

лю рили, а по-людськи не думали й не говорили...

А як зрили все поле і ліс, і садок біля хати, та як стали підриті дуби усихати, і вже Кабану не було чого їсти – він чкурнув собі в інше місце, залишивши

для Вовка-брата оту землю свою тридев'яту.

Вовк завів там нові порядки. Його не цікавили ані грядки, ні, тим паче, діти малі, що проживали на тій землі. Він вимагав, щоб йому щодня була до обіду домашня свиня, а коли не буде свинини, то не відмовиться й від дитини: відніме сам, якщо не даси, – отакі-то настали часи!

Всі знають Вовка як самодура – у нього й справді крута натура. Розуміли це навіть маленькі діти: Вовк не буде даремно на вітер вити, а якщо вже роззявить зів – клацне зубами і... з'їв!

Жах переповнив усю країну. Зменшилось люду в ній наполовину. А та половина, що залишилася, Вовка боялась і Вовку молилася, аж поки була приголомшена звісткою: Вовк подавився людською кісткою – і здох, зчинивши сум'яття й переполох.

А коли за ним відридали діти, настала черга Лиса Микити заводити казковим краєм. Як він ним правив – тепер ми знаєм. Хто жив у той час на землі тридев'ятій, богами забутий, людьми проклятий, той мав відчути на власній шкурі принади лисячої природи.

Записавшись у демократи, Лис почав бідняків оббирати, оскільки, мовби на зло, багатих там не було – і в казковій країні всі дітки були обідрані до нитки, охоплені злиднями та нестатками, обкладені поборами та податками.

Тим часом земля була в лисячих норах, а в кожній людині вбачався ворог Лисячого закону, і людей тих зганяли в зону, щоб у розлуці, смутку та горі вони копали Лисові нори. Здавалось, не буде кінця і краю пеклу людині, а Лисові раю. Та це лише тільки здавалося. Раптом десь щось обірвалося – і все поставало на свої місця.

Але казка ще не доведена до кінця, адже в казковій тридев'ятій землі залишилися без догляду дітки малі. Та казка казкою, а якщо по суті – треба, щоб діти ніким не були забуті. І щоб ні Вовк, ні Кабан, ані Лис в чужі лещата їх не затис.

На цьому слові будьте здорові. І вибачайте, що дядько Гриць намолов вам усяких дурниць.

*Див. Михайло Прудник. "П'єдестал напрокат" ("Бібліотека "Перця", Київ, 1989 р.

Гриць ГАЙОВИЙ

ШКОЛА

На думку фахівців Національної Всеукраїнської музичної спілки, виявом новітнього модусу музично-виконавської та концертно-просвітницької діяльності є Чернігівський обласний філармонійний центр фестивалів та концертних програм.

Про це розмова нашого кореспондента з генеральним директором – художнім керівником центру Сергієм Теребуном.

філармонії

Створений на зламі тисячоліть (2000 рік), наш колектив став прикладом творчого підходу до розв'язання низки взаємопов'язаних і структурообумовлених цілей філармонійної роботи. Після створення довелося шукати відповіді на цілий ряд важливих і проблемних питань.

– **Сергію Івановичу, а чому ці запитання колектив вашого центру поставив перед собою саме у 2000 році?**

– Вони виникли внаслідок того, що у 90-х роках ХХ ст. намітилися стійкі тенденції, які засвідчили кризову ситуацію у галузі гастрольно-концертної діяльності. Бо в той час суттєво зменшилися дотації на здійснення філармонійної діяльності.

Внутрішньо-регіональними негативними чинниками стало різке скорочення клубних закладів, які були головними концертними майданчиками прокату філармонійних концертів у попередні часи.

– **Вам вдалося знайти відповіді на ці запитання, які, треба розуміти, стали орієнтиром подальшої діяльності центру?**

– Так, знайшовши відповіді на ці актуальні питання діяльності філармонії, ми розпочали активний процес структурування професійно-музичного процесу. Ми утворили духовий оркестр, камерний хор ім. Д. Бортнянського, оркестр народних інструментів "Гармоніка", симфонічний оркестр "Філармонія", які почали здійснювати

свою роботу на професійній основі.

Саме на цей період припало широке нарощення підготовки мистецьких кадрів навчальними закладами області, в першу чергу Чернігівським музичним училищем ім. Л.М. Ревуцького, які пройшли достатню школу професійної орієнтації.

– **Можете навести конкретні приклади процесу відродження?**

– Будь ласка. Академічний симфонічний оркестр "Філармонія" як-

раво виявляє себе в організації міжнародних фестивалів класичної музики "Сіверські музичні вечори" за участю провідних вітчизняних і зарубіжних виконавців.

Академічний камерний хор імені Дмитра Бортнянського здійснив унікальний творчий проект, пов'язаний із записом усіх хорових концертів геніального українського композитора, що стало вагомим внеском у формування музичної україністики ХХІ століття.

Академічний ансамбль пісні і танцю "Сіверські клейноди" є прикладом новітніх пошуків у галузі музичного фольклору, переосмисленні традиційних форм мистецького вияву народно-пісенної культури України.

Академічний народний хор ґрунтує свою діяльність на мистецьких принципах, які відбивають музично-пісенну культуру Чернігівщини.

Подібне я можу сказати і про духовий оркестр, і про капелу бандуристів.

Важливою ознакою організаційно-творчих шукань нашого філармонійного центру на сучасному етапі стала поява нового мистецького колективу – джазового оркестру.

На самоокупності працюють також дитячі мистецькі студії при академічному камерному хорі ім. Д. Бортнянського та при академічному ансамблі "Сіверські клейноди".

– **Це, мабуть, не всі ваші організаційні й творчі новації?**

– Важливою ознакою останніх концертних сезонів стало запровадження фортепіанного та вокального абонементів. Європейська практика

розгортання абонементної системи довела свою життєспроможність.

Перспективність абонементної роботи напрочуд відповідає розв'язанню низки взаємопов'язаних питань, які лежать у площині фінансових і творчих проблем. Певну перспективу ми вбачаємо також у подальшому утвердженні мистецьких проектів "Україна музична", "Україна європейська", "Музичні прем'єри сезону", "Духовні велети України", "Славетні імена землі Чернігівської", покликаних пропагувати творчість українських композиторів, поетів та видатних культурно-громадських діячів.

Інтерв'ю взяв
Яків ГАЛЬЧЕНКО

ПОДАРУНОК Людмили Студьонової

У Новорічні свята здійснився ще один краєзнавчий проект від бібліографа-краєзнавця Чернігівської ОУНБ ім. В.Г. Короленка Людмили Студьонової: в рамках обласної програми книгодрукування вийшла у світ чергова її книжка – літературно-художнє видання (документально-художній твір біографічно-краєзнавчого характеру) "ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ВЕАУ MONDE, або ЗАПИСКИ БІБЛІОГРАФА".

Укотре маємо можливість дізнатися про цікаві сторінки нашої історії, що з'явилися з-під пера унікальної людини. Хто, як не Людмила Валентинівна за понад 50-річний період роботи в обласній бібліотеці ім. В.Г. Короленка може сьогодні розповісти молодому поколінню чернігівців про людей та події, які наповнювали свого часу громадсько-політичне життя нашого міста.

Книга охоплює три розділи: перший має назву "На хвилі пам'яті" – своєрідний спогад про студентські роки і початок опанування професії, знайомство з талановитими письменниками, акторами, істориками... Про деякі історичні епізоди, окремих дивовижних людей – земляків або тих, хто працював на чернігівській землі, розповідається в другій частині цієї книги. Щасливе й нещасливе кохання в різний історичний час переживали видатні чернігівці. Деяким із них присвячується третій розділ, що називається "Деся на дні мого серця..."

Книжка побачила світ напередодні поважного ювілею Людмили Валентинівни. Сподіваюсь, що в куточках її пам'яті та скриньці з унікальними знаннями історії рідного краю є ще чимало ідей та проектів для відкриття призабутих сторінок Чернігово-Сіверської землі.

Неодноразово висловлював пропозицію Людмили Валентинівні підготувати окреме видання її статей із чернігівських тижневиків. Вважаю, що варто поширювати серед загалу краєзнавчі теми від Студьонової, адже попередні видання та статті в чернігівських газетах були як ліки нашому суспільству від руйнівних проявів забуття й перекручень.

Щиро бажаю ювілярці – чудовій людині, професіоналу-бібліотекарю, відомому краєзнавцю – міцного здоров'я, подальшого натхнення в роботі, нових краєзнавчих відкриттів.

Андрій КУРДАНОВ

Є в Новгород-Сіверському відділенні Чернігівського земляцтва чудова людина, надійний товариш, відданий нашій батьківщині вельмишановний Володимир Іванович Шульга.

Відданий Батьківщині

На Сумщині в селі Пирогівці у великій сім'ї четвертим з-поміж шести дітей з'явився хлопчик, якого ніжна матуся Параска Іванівна і батько Іван Миколайович нарекли Володимиром. Та насувалася зловісна чорна хмара війни. І, йдучи на фронт, батько перевіз сім'ю в с. Кудлаївку Новгород-Сіверського району на Чернігівщині. Тут і пройшло обпалене війною дитинство, школярство. Тут від своїх батьків Володя взяв найдорожчу спадщину – любов до рідної землі, любов до праці. Тут зародилася юначя мрія – стати істинним хліборобом. Мрія, яка покликала Володимира спершу до Сосницького сільськогосподарського технікуму, згодом до Української сільськогосподарської академії, де Володимир Іванович отримав кваліфікацію вченого агронома-економіста. Незабаром Володимир Шульга вступив до аспірантури в Інститут аграрної економіки, захистив дисертацію, став кандидатом економічних наук. Згодом написав біля півсотні наукових праць з проблем садівництва і виноградарства.

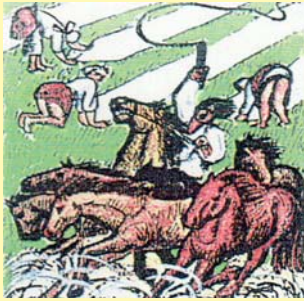

Як фахівець, Володимир Іванович розпочав трудитися в Протасівській МТС на Сумщині, був головним економістом радгоспу, начальником планового відділу райсільгоспуправління, головою колгоспу, директором виноградарського радгоспу "Дніпро" на Миколаївщині, інструктором відділу сільського господарства і харчової промисловості ЦК КПУ, де упродовж 9 років опікував розвиток садівництва, виноградарства, лісового господарства, мисливства, завідувачем відділу сільського господарства Ради по вивченню продуктивних сил Національної академії наук України, заступником начальника відділу Мінекономіки України, начальником відділу виноградарства і виноробства Українського союзу виноградарів і виноробів, а з серпня 2000 року і до пенсії очолював відділ координації садівництва, виноградарства та розсадництва концерну "Укрсадвинпром".

Будучи дуже скромною людиною, Володимир Іванович ніколи не афішує своєї допомоги, але ми відчуваємо його турботу і допомогу як в осередку, так і серед близьких людей.

20 лютого у Володимира Івановича день народження – 80-літній ювілей. Ми щиро хочемо привітати Вас, шановний земляче, з найкращими побажаннями козацького здоров'я, великого людського щастя Вам і Вашій вірній супутниці життя Валентині Іванівні та синам Олегу й Сергію.

За дорученням Новгород-Сіверського відділення –
Галина КОКТА

Походеньки Баламута

Давно колись в одному селі жив-був панський коняр Омелько.

Ішла вдова на панські луки, і закортіло їй розважитись. Підійшла та й каже: "Мої гриби, а твої лини!" Омелько завагався, потім згодився.

Нарешті не витримала вдова. Омелько зніжковів та швидко отямився. Поки вдова та Омелько любилися, риба підгоріла, а кінь гриби повиїдав із горщика. Вдова похвалилась сусідці, що Омелько має до любощів здатність.

Сусідка Марія вирішила сама переконатись, чи правду говорить вдова. Марія зовсім не пручалась, а навпаки – захопила хлопця люб'язно та ласкаво.

А в сусідки Марії була сестра молодша Уляна. Пані взяла її до себе покоївкою.

Розповіла про своє горе Омелькові, і той пожалів Уляну. Заплакала Уляна, бо була ще незаймана – та було пізно.

Тим часом жінка управителя вирішила подивитись на зеленого джигуна.

Прийшла жінка управителя та й стала хлопця частувати.

Поспішали в ліс пан, його псар та управитель. А тим часом жінка управителя розкрила свою пазуку і юнак здався.

Відштовхнув управитель жінку та до Омелька, а Омелько за батіг.

Жінка прикрила чоловіка, а хлопець скочив на управителевого коня.

І через ліс, через болота, через яри помчав геть.

Писав і малював
Юрій ЛОГВИН

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО

Головний редактор
Леонід ГОРЛАЧ

Засновник: товариство
"Чернігівське земляцтво"
в м. Києві

Газета зареєстрована Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво: серія КВ №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції: 02660, Київ, Броварський проспект, 15, тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua, e-mail: otporig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, В.І. Авдеєнко, Л.Н. Горлач (Коваленко), А.Л. Курданов, Т.А. Літошко, П.І. Медвідь, О.Ф. Орехович, Ю.А. Русанов, М.М. Ткач, В.В. Пушкарьов, В.Є. Устименко, М.І. Халимоненко.

За достовірність фактів, точність імен і прізвищ, географічних та історичних реалій відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Ганна Скрипка. Комп'ютерний набір Ганна Скрипка.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення товариства "Чернігівське земляцтво" в м. Києві у КП "Редакція журналу "Дім, сад, город". Тираж 1000.